

HRVATSKI glasnik

Godina XV., broj 37.

15. rujna 2005.

cijena 80 Ft

Foto: Tímea Horvat

„Veseli Gradišćanci”

IZ SADRŽAJA:

„Događaji tjedna” str. 2. – Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj – 15 ljet str. 3. – U znaku priprema za obilježavanje 60. obljetnice škole str. 4. – Nova kazališna sezona u Hrvatskom kazalištu Pečuh str. 5. Dopunska manjinska nastava u tri školski grupa str. 6. – Dan sela Serdahela – festival gibanica str. 7. Sanak snila budimska kraljica... str. 8. – Diploma Hrvatskoga sabora kulture str. 9. – Celjansko shodišće Gradišćanskih Hrvatov Kip Blažene Divoce Marije u Čembi str. 10. – Kapelica na kačmarskoj Vodici sve ljepša str. 11. – Sentivanski dani str. 12. – Rujan je stigao str. 13. – Hrvatski bal u Baškutu str. 14. Međunarodno natjecanje ribiča str. 15.

OBAVIJEST

Poštovano uredništvo

Na zamolbu Antala Heizera, predsjednika Manjinskog ureda, želimo vam skrenuti pozornost na sljedeće:

I ovim vas putem obavještavamo da je Kinga Göncz, ministrica obitelji, rada, mladeži, socijalne skrbi te jednakih prava, objavila Poziv za sudjelovanje u civilnom izbornom sustavu unutar Nacionalnoga civilnog temeljnog programa. Za taj se sustav mogu prijaviti i postaviti elektora one civilne državne (koje pokrivaju najmanje sedam županija) i regionalne udruge (koje pokrivaju najmanje jednu županiju) koje tu svoju namjeru prijave prema određenim pravilima. Za prijavu potrebna izjava i program koji ju pomaže ispuniti, može se naći na web-stranici www.nca@hu, gdje se mogu naći i daljnje informacije i novosti u svezi s izbornim civilnim sustavom. Daljnje informacije mogu se dobiti od NCA Call i mail središta, na broju koji se besplatno može zvati 06-80-204-453, te na e-mail adresi nca@icsszem.hu. Dokumente potrebne za prijavu treba dostaviti poštom na adresu 1373 Budapest 5. Pf. 612. **Rok predaje dokumenata: 28. rujna 2005.** Civilne udruge koje se prijave u NCA civilni izborni sustav, preko pojedinoga svog izabranog predstavnika, na elektorskim sjednicama mogu izabrati delegirane članove Vijeća nacionalnoga civilnog osnovnog programa te njegovu kolegiju. (Važno je za znati da one civilne udruge koje su se 2003. godine javile u civilni zborni sustav, mandat njihova elektora istječe dan prije sazivanja elektorskog sastanka, stoga im je daljnje sudjelovanje moguće samo s ponovnom prijavom. *Budimpešta, 8. rujna 2005.*

BUDIMPEŠTA – Sukladno Pravilniku o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave sastanak Predsjedništva će biti održan 16. rujna 2005. (petak) s početkom u 10.00 sati. Dnevni red sastanka je:

1. Paneuropska unija i manjine u Europi
2. Mađarsko-hrvatski parlamentarni odbor
3. Rad Hrvatsko-mađarskog međuvladinog mješovitog odbora
4. Ostala pitanja i prijedlozi
 - a) Informacije o početku 2005./06. školske godine;
 - b) Financijsko izvješće Santovačke škole od 1. siječnja do 30. lipnja 2005. godine;
 - c) Dan Hrvata 2005. godine;
 - d) Prijedlog za izbor glavnog urednika Hrvatskog glasnika

Rasprava o posljednjim dvjema točkama dnevnog reda održat će se zajedno s Predsjedništvom Saveza Hrvata u Mađarskoj.

„Događaji tjedna“

Tjedan, kalendarski govoreći, od 5. do 11. rujna na svjetskoj sceni bio je u znaku poplava i kaosa koji još uvijek vlada državama na jugu Sjedinjenih Američkih Država. New Orleans donosi nesmiljene kritike na račun Bushove administracije i pitanja kako je moguće da se najmoćnija vojna i gospodarska sila svijeta našla bez brzih i učinkovitih odgovora. U sjeni Katrine je i obilježavanje godišnjice napada na World Trade Center u New Yorku. Sjećam se toga dana, 11. rujna 2001. godine, vraćala sam se sa snimanja u Zalaegerszegu, bili smo negdje na nekoj mjesnoj cesti u Šomođu kada je našu suputnicu, koju smo povelili iz Zalaegerszega u Pečuh nazvao njezin prijatelj i rekao: Amerika je napadnuta. Bio je to trenutak u kome odista nismo znali gdje smo.

Zbog opasnosti od zaraza svi stanovnici New Orleansa silom se iseljavaju, ako treba i primjenom oružja, inače oružje je u svačijim rukama, ili je to bar dojam koji imamo prateći izvješća s lica mjesta.

Istovremeno smo mi, Hrvati, bili zauzeti nogometom i nogometnim skandalom koji se dogodio na Malti. Hrvatski navijači uništili su više od 600 stolaca. Malteška policija nije bila pripremljena na ovakav razvoj događaja, predsjednik HNS-a Ante Marković vjeruje kako Fifine sankcije neće ići dalje od teške i drastične globe. Tko će sve to platiti? Vjerujem, porezni obveznici. Sve u svemu, ugled Hrvatske je narušen, a vijest o ponašanju njezinih navijača u srije-

du je bila udarna na svim većim svjetskim postajama i novinskim stupcima. Hoće li i ove biti još jedna otežavajuća okolnost za tako priželjkivani ulazak u Europsku uniju, pitala se hrvatska politika, novinstvo i građanstvo.

OTP je preuzeo Novu banku i učvršćuje svoje pozicije u bankovnoj sferi Hrvatske, nadzorni odbor čine isključivo Mađari, donosi hrvatski tisak. Da je nastupajuća godina izborna, očito je iz dana u dana. I velika politika krenula je u napad, pa naše telefonske sekretarice sve češće pozivaju da pritisnemo određeno dugme, a od putovanja nisu pošteđeni ni manjinski političari, pa ni naši hrvatski koji sve češće putuju na teren, na dane sela, proštenja, obljetnice...

Ovaj broj Hrvatskoga glasnika bogat je izvješćima s hrvatskih svetišta i s hrvatskih hodočašća, a u organizaciji HDS-a početkom tjedna održano je i savjetovanje za svećenike i vjeroučitelje u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata iz Mađarske, u Zavičaju, na otoku Pagu.

I ja sam razmišljala o izborima, taborima, savjetovanjima dok sam jela čuvenu sarmu u Poganu na domak Pečuha koji su čuvenim učinili po proizvodnji kupusa i sarmi upravo bošnjački Hrvati kojih je danas sve manje u Poganu.

Možda će Kupusni dan ostati kao priredba i kada ne bude Bošnjakuša koje kuhaju (samo one znaju kako) pogansku sarmu, ali bez njih ni sarma, bar meni, neće više biti tako ukusna. *Branka Pavić-Blažetin*

Savjetovanje hrvatskih svećenika i vjeroučitelja u Vlačićima

Aktualno

Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj – 15 ljet

Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj je bilo prvo utemeljeno regionalno društvo Hrvatov u Ugarskoj. Proslava okrugloga jubileja je na Undi prerasla u međunarodno svečevanje s gradišćanskimi partneri prik granic, a i s folklorai iz matične domovine

Marija Pilšić
i Geza Völgyi

Predsjedništvo Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj jur dugo vrime, svenek na Undi, okuplja svoje zastupnike iz cijeloga Gradišća, a sada je skupapozvalo svoje članstvo na svečanu generalnu sjednicu 3. septembra, subotu, još jednoč u srce regije.

Jubilarnu mašnu zahvalnicu je služio židanski dušobrižnik *Štefan Dumović* ki je u svojoj prodiki i nadalje prosió sve zastupnike da svismo nastupaju regijske interese i nadalje vjerno služu naš narod. Svetačnost je nastavljena u mjesnom domu kulture s generalnom sjednicom, ali najprlje su pozdravljeni ugledni gosti: *prof. Damir Bačić*, tajnik Hrvatskoga sabora kulture, *Joso Ostrogonac*, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, *dr. Mijo Karagić*, predsjednik, ter *Čaba Horvath*, potpredsjednik HDS-a, a posebna dobrodošlica je pripala predstavnikom prekograničnih partnerskih društav: *Juraju Cvečku*, predsjedniku Hrvatskoga kulturnoga saveza u Slovačkoj, ter *Zlatki Gieler*, predsjednici Hrvatskoga kulturnoga društva u Austriji. Uza to očividno je falilo zastupništvo pojedinih naselj, a pozivu na svetačnost nije se odazvao nijedan bivši peljač Društva. – *Gizdava sam kot predsjednica da je naše društvo bilo prvo utemeljeno hrvatsko društvo u cijeloj Ugarskoj, a zatim su se nek osnovele civilne udruge u drugi županija. Pred kratkim smo se još skupa bojali kako će ova društva dalje funkcionirati za osnivanjem hrvatskih manjinskih samoupravov, kakovu će ulogu imati, ali Europska unija je*

dokazala, civilna društva imaju budućnost. Čez 15 ljet puno smo udjelali, ali puno nam još fali – je rekla u svoji uvodni riči *Marija Pilšić*, predsjednica DGHU-a ter je govorila o lanjskoljetošnji programi, koji su skupa organizirani sa seli, društvu, različiti organizacijami širom Gradišća. Najvažniji su med timi, uz podupiranje Društva, usavršavanja hrvatskih pedagogov, turneje naših folklornih društav u susjedni zemlja ili uprav gostovanja hrvatskih ansamblov na našem tlu, usavršavanja dramskih, folklornih peljačev, gajenje kontaktov s partnerskimi općinama, tabori (čitalački, folklorni, katoličanski, omladinski, tamburaški), školska jezična naticanja, seoski dani, manjinski festivali, hodočašća, gostovanja kazališnih grup u gradišćanski seli itd. O financiji društva smo doznali da je prošlo ljetu potrošeno 4.253.538 Ft, a za dotično ljetu je ostalo od lani 771.513 Ft na društvenom računu. I ljetos se očekuju spodobne subvencije kot i lani. Za ovo ljetu je još rečeno da će se promovirati knjiga „Kajkavski Hrvati u Umoku i Vedešinu” (u novembru), a u juliju prilikom tamburaškoga jubileja u Koljnofu je otvorena izložba o povijesti tambure i tamburaške muzike u Hrvatskoj i kod nas. Ovdje su posebno spomenuti i koljnofski plani, da se je začelo istraživanje, otkrivanje žetvenih i trgadbenih običajev koji će se prirediti za scenske prilike ter će biti ovjekovječeni na DVD-u. *Marija Pilšić* je rekla još da ove zime ili na protulice DGHU organizira

stručni izlet za svoje članstvo na Pag. Ovdje je najavljena i državna priredba, ku svako ljetu organizira druga regija, tako Dan Hrvatov je predvidjen 11. novembra u Šopronu, kade će se predstaviti gradišćanska kulturna društva, a u posebnom paviljonu će dobiti mogućnost za predavljanje i Gradišćanski Hrvati u Slovačkoj ter u Austriji. Za živu reviju narodnih nošnjev je ponudila pomoć Kolo-Slavuja potpredsjednica bečkoga društva *Ingrid Klemenšić*, ka je ovom prilikom i javno dala ostavku na funkciji predsjednice Društva gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj ter je zahvalila svim pomoćnikom ki su ju krež 12 ljet podupirali, hrabрили i zadržali u toj važnoj i odgovornoj ulozi. Na ovo reagirajuć, *Marija Pilšić* je rekla: „*Ne smimo pustiti da se raspade omladinsko jedinstvo. I dalje nam je zadaća da se preporodi, zbudi naša mladina!*” Zatim su slijedile čestitke *Josa Ostrogonca*, ki je uz ostalo istaknuo da dojdue ljetu kongres Saveza Hrvata je takaj predvidjen u Šopronu, ali u Koljnofu ter u pratnji zgodne strofe „*Gradišće – Bačka dva srca junačka*” predao predsjednici poklon od knjig. *Čaba Horvath*, dopredsjednik HDS-a, je zahvalio svim gradišćanskim djelačem za dosadašnje djelo ter zaželio plodna ljeta i u budućnosti. *Zlatka Gieler* nije mogla u svojem govoru obilaziti turobnu sudbinu Gradišćanskih Hrvatov i dugoljetnu rascipanost, ali optimistično se je približila sadašnjosti: „*Hvala Bogu da smo konačno skupa u jednoj uniji, ter ako jedan drugoga jačamo, tim bolje će nam ići i neće biti uzaludan trud da i naša dica budu mogla hasnovati i govoriti jezik kojega su naši starioci prik stoljeća boktali, nam predali i nam ostavili...*” Tajnik Hrvatskoga sabora kulture *Damir Bačić* s bogatim paketom knjig se je takaj priključio čestitkam i mnogo je uspjeha zaželjio za naredna ljeta. Svaki je još ovdje mogao pogledati izložbu o gradišćanski seli i društvu, ku je sastavio *Geza Völgyi*, a u kulturnom programu pod vedrim nebom nastupili su tančoši i svirači iz Pribislavca ter domači „*Veseli Gradišćanci*”. U restoranu Koli pak je sve do kasne ure duralo druženje gostov, zastupnikov, političarov, aktivistov i domaćinov.

–*Timea Horvat-*

Nova školska godina u Santovu

U znaku priprema za obilježavanje 60. obljetnice škole

Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu jedina je školska institucija u vlasništvu HDS-a

Daci prvaci s učiteljicom Marijom Kovačev Milanković

Prigodnom svečanošću i tradicionalnim dovođenjem prvaka, u srijedu, 31. kolovoza, u mjesnom domu kulture pred velikim brojem roditelja otvorena je nova školska godina u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi i učeničkom domu u Santovu. Nakon što su učenici škole otpjevali mađarsku i hrvatsku himnu, posljednji put u pratnji svojih odgovjateljica daci prvaci predstavili su se prigodnim recitacijama. Zatim se okupljenima obratio ravnatelj škole Joso Šibalin, koji je posebno pozdravio prvake i učenike osmog razreda, istaknuvši pri tome zadaće koje ih očekuju u novoj školskoj godini. Nakon

zajedničke svečanosti održani su prvi roditeljski sastanci po razredima i posljednji dogovori o najvažnijim zadaćama za nastupajuće razdoblje. Bila je to i mogućnost da se učenici prijave na razne kružoke odnosno izvannastavna zanimanja: kružok folklor, vjeronauk, njemački jezik i šport.

U četvrtak, 1. rujna, oglašilo se prvo zvono koje je označilo početak nove školske godine koja će trajati do 15. lipnja 2006. Kako nas je izvijestio ravnatelj Joso Šibalin, odgojno-obrazovni rad u školi počeo je bez značajnijih promjena. Ukupan broj učenika je 106, isti kao i lani. I ove

godine imaju 13 prvaka, a od toga sedmero santovačke djece, dok ih je petero došlo sa strane, konkretno troje učenika iz Baje te po jedan iz Bačina i Čavolja. Po njemu bilo bi ih i više, ali poput posljednjih nekoliko godina, nemaju više mogućnosti za smještaj u učeničkom domu koji je s 44 učenika maksimalno iskorišten. U vrtiću ima 25 upisane djece, što znači da će svake godine u prosjeku biti osam prvaka iz Santova. Usto dolaze i djeca iz okolnih naselja.

Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu jedina je škola s hrvatskim nastavnim jezikom u županiji, točnije dvojezična ustanova okružnoga karaktera koja osim iz mjesta okuplja i djecu iz okolnih naselja. Kao što je već poznato, od 2000. godine djeluje u održavanju HDS-a.

Novu školsku godinu obilježiti će pripreme za proslavu 60. obljetnice postojanja hrvatske škole, koja će se upriličiti u jesen 2006. godine. S druge strane, moraju se posvetiti budućnosti, jer daljnji razvoj ustanove moguć je samo izgradnjom novog učeničkog doma koji bi mogao primiti 80 učenika. Na temelju načelne odluke održavatelja, Hrvatske državne samouprave, učinjeni su prvi koraci, pri čemu bi se najprije kupilo zemljište na kojem bi se izgradio novi dom, kako bi iduće godine mogli pristupiti izradi planova i natječaja. Naime, od 1997. broj učenika se udvostručio, a uz probleme smještaja učenika u domu, nemaju ni dovoljan broj učionica. A da se i ne spominje kako nema mogućnosti za kabinetsku nastavu, pa se primjerice informatika predaje u jednoj od učionica za redovitu nastavu.

Tekst i slike: S. B.

Prvaci su se predstavili prigodnim recitacijama

Prvi koraci s novom učiteljicom

Intervju

Nova kazališna sezona u Hrvatskom kazalištu Pečuh

Početak rujna kraj je ljeta i ljetnog odmora u kazalištima. Počinje nova kazališna sezona koja se obično naziva sljedeća kazališna sezona 2005./06. Prilika je to za razgovor s ravnateljem Hrvatskoga kazališta Antunom Vidakovićem. Upitali smo ga i o repertoaru koji nas očekuje u Hrvatskom kazalištu u nastupajućoj kazališnoj sezoni.

Razgovor vodila: Branka Pavić-Blažetin

Antun Vidaković

Početak je rujna vrijeme kada i mi počinjemo sastavljati svoj godišnji repertoar, kazao nam je ravnatelj Hrvatskoga kazališta Antun Vidaković, premda Hrvatsko kazalište zbog proračuna razmišlja u kalendarskoj godini, jer zapravo nismo sigurni kakav ćemo proračun imati sljedeće godine. Mi na žalost nismo u državnom automatizmu, što meni osobno ni do današnjeg dana nije jasno zbog kojih razloga jer, primjerice, njemačko narodnosno kazalište je u državnom automatizmu. Dakle, početkom godine pišemo plan rada i natječemo se za sredstva kod Ministarstva kulture i grada Pečuha. Ministarstvo kulture za narodnosna kazališta ima poseban fond, iako tu ne spada, primjerice, već spomenuto njemačko kazalište. Onodobno nismo bili dovoljno snažni, valjda da to učinimo kao Nijemci, dogurali smo do pola. Naime, Hrvatsko kazalište financira i grad Pečuh, jer mi smo i gradsko kazalište, a natječemo se i za državna sredstva iz prije spomenutog fonda. Lani smo imali proračun od 60 milijuna forinti, 40 od Ministarstva kulture i

20 od grada Pečuha. Imamo 11 stalno zaposlenih i ostvarujemo godišnje četiri premijere. Odigramo više od 100 predstava, što u matičnoj kući ovdje u Aninoj ulici, što na gostovanjima, jer mi smo i putujuće kazalište. Moramo ostvarivati i prihod od ulaznica, što je naš najveći problem, te veliki režijski troškovi i troškovi održavanja zgrade. Imamo i nekoliko sponzora s kojima uspjevamo iz godine u godinu pokriti dio nastalih troškova.

Kada govorimo o Hrvatskom kazalištu, često osim njega u posljednje tri godine spominjemo instituciju Pečuških ljetnih igara na čijem si čelu također ti, Antun Vidaković. O kakvoj je zapravo vezi riječ?

Ova je veza i spoj apsolutno na korist Hrvatskom kazalištu, koje infrastrukturom, administracijom, tehnikom i ljudima pokriva dio potreba Pečuških ljetnih igara, a naši zaposlenici na ovaj način mogu u tijeku ljeta zaraditi i dodatni prihod jer i inače Hrvatsko kazalište ljeti ne radi. Ali nije to najvažnija stvar. Ova činjenica pokazuje kako je naše kazalište učvrstilo svoj položaj u gradu i da nas uzimaju kao ozbiljan kazališni čimbenik te da smo se u potpunosti uklopili u gradski kazališni život. I to nije

na štetu našega kazališta jer ono što ja kao ravnatelj igara mogu učiniti u korist Hrvata to ću svakako nastojati i učiniti. Spomenuto bih ovdje prikaz hrvatskih sadržaja i hrvatskih autora i na hrvatskom i na mađarskom jeziku u sklopu pečuških ljetnih događanja.

Što nas čeka u novoj kazališnoj sezoni?

I mi smo s radnim sastankom, ocijenivši uspješnost prošle, simbolično otvorili nastupajuću kazališnu sezonu. Planiramo početi rad na novoj premijeri za listopad, premijeru predviđamo za studeni. Tekst još uvijek tražimo, ali žanr je određen, tražimo i razmišljamo o jednoj lijepoj bajci, u vezi smo s hrvatskim kazalištima, a razmišljamo i o mogućem prijevodu teksta s mađarskog jezika. Nastavljamo igrati dvije predstave, Misiju T i Klupko, te planiramo obnoviti pasijsku igru u vrijeme korizme i Uskrsa. Razmišljamo o jednome komornom komadu, bio bi to možda komad hrvatskog dramatičara Mire Gavranca. Razmišljamo i o jednome cjelovitom kazališnom komadu autora Borisa Senkera-Tahira Mujičića, a u sklopu Pečuških ljetnih igara razmišljamo o suradnji s Dubrovnikom i redateljem Jánosom Szikorom.

„Uskrsnuće” – Ivo Grišnik i Slaven Vidaković

KOMLOV – Hrvatska samouprava grada Komlova, kako donosi županijski list Dunántúli Napló, 3. rujna u suradnji s Krugom za upoznavanje domovine i Udrugom za uljepšavanje Komlova u prostorijama Kluba Nijemaca toga grada u svečanim okvirima i u nazočnosti izaslanstva grada Valpova, s kojim je taj grad prije dvije godine potpisao sporazum o prijateljstvu, održala je svečanu sjednicu na kojoj je utemeljen Krug prijateljstva Komlov – Valpovo. Na istoj sjednici potpisan je sporazum o zajedničkoj suradnji vatrogasnih društava tih dvaju gradova.

PEČUH – Jedan dan običaj, naslov je priredbe koja se prvi put priredila u organizaciji Županijskog ureda za kulturu i turizam u Pečuhu 14. rujna. Cjelodnevni programi obilovali su bogatim sadržajima, od predavanja koja su dotakla teme tradicije i turizma do razvoja područja, te gastronomske ponude Baranjske županije, a nisu izostale ni izložbe. Tako su posjetitelji, između ostalog, mogli kušati izvrsnu bošnjačku sarmu iz Pogana, a iz privatne zbirke kolekcionarke Age Dragovac rodom iz Pogana bila je priređena i prigodna izložba pod naslovom „Krilca“ koja je dočarala dio bogatstva narodne nošnje bošnjačkih Hrvata.

PEČUH – U organizaciji Kulturne i prosvjetne udruge Roma u Pečuhu, 16.–17. rujna održat će se XIV. Dani kulture Roma u domu Aladár Rácz u Pečuhu (Ul. József br. 4). Konferencija nosi naslov „Povijesna prošlost i sadašnjost Cigana poglavito u južnozadunavskoj regiji“. U izlaganjima dat će se osvrt na politiku Marije Terezije o Romima, o Departamentumu Zingarorum (1775. – 1785.), o pravnoj pozadini romskog holokausta, identitetu i materinskom jeziku. Osim mađarskih predavača svoje će izlaganje održati i Đuro Franković s temom „Pitanje profilaksije nakon poroda u tradiciji Roma i drugih europskih naroda“, uostalom i Hrvata u Mađarskoj. Drugog dana dvodnevna skupa održat će se svečana skupština manjinskih udruga baranjskih Cigana, nastup kulturno-umjetničkih društava, bit će uručene nagrade.

STARIN – U Starinu teku radovi na obnovi župnoga dvora i stana čija se predaja očekuje 31. listopada. Radovi su to u vrijednosti od 1,5 milijuna forinti, od čega seoska samouprava snosi polovicu troškova, a drugi dio osiguran je iz izvora Ministarstva unutarnjih poslova.

Potpisan ugovor za hrvatsko podučavanje u Kisegu Dopunska manjinska nastava u tri školski grupa

Sliva László Beleznay, dopredsjednik željeznožupanijske skupščine, Ferenc Kuntner, kiseški načelnik, i Šandor Petković, dopredsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave, potpisuju ugovor

Glede školstva za kiseške Hrvate odlučujući dan je došao 31. augusta, srijedu, kada je na kiseškoj općini potpisan trostrani ugovor o podučavanju hrvatskoga jezika u ovom varošu. Mesece prlje je jur županijska skupščina dala zeleno svitlo dopunskoj nastavi, a ovu formu hrvatskoga obrazovanja kiseških školarov je odobrila i gradska skupščina na zadnjoj svojoj sjednici. Ovakvo su usmena običanja i pismeno potvrdili u ugovoru zastupnici onih tijelov ka su se zela za dužnost, za pokroviteljstvo ter za ostvarenje ovoga modernoga naobrazbenoga sistema. U ime željeznožupanijske skupščine dokumente je potpisao dopredsjednik *László Beleznay*, poglavar grada Kisega, *Ferenc Kuntner* i dopredsjednik gradske Hrvatske manjinske samouprave *Šandor Petković* ki je istaknutu ulogu imao u borbi za hrvatsko školstvo. Dotični pakt je kasnije potpisao i *Štefan Krizmanić*, predsjednik Integracije za održavanje institucij u Kisegu i okolici, gdo je ujedno i židanski načelnik. Po ovi dokumenti od septembra tajedno u četiri ura se podučava hrvatski jezik i narodopis, u dvi grupa za osnovnoškolarare i za šest prijavljenikov u gimnaziji *Nikole Jurišića*. Kako je rekao *Šandor Petković*, predvidjeno je da dvi grupe školarov pohadjat će po 2 ure, petak i subotu. U okviru dopunske manjinske nastave sve skupa se uči 23 dice različite starosti, a za

njih mjesto ter školska sredstva, pribore je dužna osigurati mjesna Hrvatska manjinska samouprava. Zato će na početku školari imati hrvatske ure u sjedišću Hrvatske manjinske samouprave, kasnije pak moguće da u prostoriji OŠ Józsefa Berseka, pod peljanjem židanske pedagoginje, ku stručnu osobu pak garantira spomenuta Integracija. U kiseškoj gimnaziji i dosad je bilo otpodnevno zanimanje na hrvatskom jeziku, a ljetos u toj ustanovi će još dijaki učiti uz hrvatski jezik i narodopis. Stroški iznad normative za hrvatsko podučavanje u Kisegu idu na račun Željezne županije, a ugovore za financiranje ove specijalne škole, neovisno od broja školarov, svako ljetos će morati potpisati, ponoviti županijska, gradska i mjesna Hrvatska manjinska samouprava. U Kisegu, kako tvrdi *Šandor Petković*, još u 120-130 familijov se čuva materinski jezik, gaju se i poštuju tradicije i korijeni, i zato je bilo potrebno hitno se zalagati za hrvatsko školstvo, a red je sada na školari, roditelji i pedagogi. „*Neka ostanu u ovom varošu bar još toliko ljet Hrvati koliko su dosada ovdje proveli*“ je izrazio svoju želju i kiseški prvak *Ferenc Kuntner*, ter s ovimi riči zatvorio službeni akt i ujedno pozvao sve nazočne na kupicu hrvatskoga vina iz kiseške Štefanićeve pivnice.

-Tiho-

Dan sela Serdahela – festival gibanica

Tako treba razvlačiti tijesto

Ove godine Dan sela odista je bio pun sadržajnih programa na kojima su vrlo aktivno sudjelovali mještani i prijatelji iz okolnih naselja.

Ujutro u ranijim satima otpočelo je natjecanje u ribolovu na Jaklinovu jezeru, na kojem su sudjelovali i ribiči iz Kotoribe i Goričana.

Kao svake godine, i ovaj put su položeni vijenci na spomenik palih boraca i na nadgrobni spomenik Stipana Blažetina. U ime Hrvatske državne samouprave vijenac je položio *Stipan Karagić*, zamjenik predsjednika HDS-a, a u ime mjesne samouprave načelnik *Stjepan Tišler*.

Za djecu su bile priređene mnoge aktivnosti na školskome dvorištu: razni ručni radovi, skakaonica, tobogan, vrtuljak, predstava policajaca sa psima...

Najistaknutiji program Dana uvijek je festival gibanica. Pomurska su naselja daleko poznata po ukusnim gibanicama, od kojih su pravi specijaliteti gibanica sa svježim vrhnjem te s tikvicama i makom. Dok su prijašnjih godina gibanicu pripremala samo Serdahelkinje, ove su godine stigle žene i iz drugih mjesta.

Zahvaljujući *Tereziji Kaman*, voditeljici kulture u Serdahelu, natjecanje u pečenju gibanica uzvisio se do pravoga festivalskog ranga. U golemom šatoru, u nekadašnjemu starinskom ozračju (izložba starih tkanina i zdjela) gibanice su se pripremala na licu mjesta. Mijesilo i razvlačilo tijesto, prikazalo se na koji način se pravi nadjev, kako ga treba namotati i prelići. Od devet prijavljenih ekipa nijedna nije željela odati točan recept, svatko je imao nešto iznimno za sebe, zbog čega je njezina bila ljepša, crvenija, mekša ili možda malo hrskavija.

Ocjenjivački sud na čelu s *Elemerom Patyjem*, predstavnikom Zapadnopodunavske regionalne udruge, i *Ferencom Nithom*, glavnim

kuharom Hotela Central, pa i publika, mogli su probati gibanicu iz Lengyeltótiya, Sepetnika, Kaniže i Serdahela. Da su sve gibanice uistinu bile fine, potvrđuje činjenica da im za nekoliko sati nije bilo ni traga.

U kategoriji gibanice sa svježim sirom prvu nagradu dobila je ekipa iz Lengyeltótiya, drugu ekipa iz Sepetnika, a treću ekipa tete *Mariške Koše* iz Serdahela.

U kategoriji s makom i tikvicom prvo mjesto pripalo je ekipi iz Sepetnika, drugo mjesto ekipi *Anuške Nikli* iz Serdahela, a treće mjesto serdahelskim kuharicama.

Posebnu nagradu dobila je ekipa iz Kaniže, i ekipa *Mariške Janček* iz Serdahela. Sve su kuharice bile nagrađene.

Gibanice su odista brzo nestale, ipak nitko nije gladovao, naime, u kotlovima se kuhao gulaš.

Kuhala su se specijalna jela: paprikaš od fileka, od bunceka, graha, od soma čak i od goluba.

Na radost baka i djedova s kratkim programom su se predstavila i djeca dječjeg vrtića i mjesne škole.

Na početku folklornoga programa načelnik sela uručio je priznanja „Počasni građanin Serdahela“ trima osobama: *Jolanki Tišler*, pjesnikinji i bivšoj ravnateljici, *Árpádu Gönczu*, bivšemu predsjedniku R. Mađarske, i posthumno *Stipanu Blažetinu*, pjesniku i učitelju.

U šarolikom kulturnom programu sudjelovali su pjevački zborovi iz Fičehaza, Kerestura, Kaniže i Serdahela. Plesna skupina iz Kaniže predstavila se spletom međimurskih plesova, a plesači iz Sumartona bunjevačkim plesom.

Dan je okončan balom uz glazbu Mura-benda i vatrometom.

NARDA – Kristina Glavanić, predsjednica omladinskoga društva (Mladina) u Nardi, ter ujedno i zastupnica mjesne samouprave, prošloga vikenda je priredila za seoske prijavljenike obilno putovanje u Hrvatskoj ter Bosni i Hercegovini. Kako je sama organizatorica rekla, od petka do nedilje na programu su stale poznate i manje poznate svete štacije, hodočasna mjesta ter turističke atrakcije. Putnici su najprlje pogledali s prirodnimi kinči bogato blagoslovljena Plitvička jezera ter Gospino svetišće Vepric, kraj Makarske, ko je spodobno hodočasnomu mjestu u Lurdu. U trodnevnom izletu je još pohodjen Dubrovnik, a nardarski vjerniki su se pomolili i u Medjugorju, a pogledali su obnovljeni, u boju srušeni most ter različite znamenitosti grada Mostara. Na ov dugi, ali jako zanimljivi put su se javili već od pedesetimi, a otpratili su je i bivši nardarski farnik Péter Inzsöl kot i Josip Banfić, dušobrižnik u austrijskom Vincjetu.

KISEG – Dušobrižnik Anton Slavić, rodom iz Plajgora, je 4. septembra proslavio 40. obljetnicu posvećenja za duhovnika. Posebna mu je bila želja da ta okrugli jubilej svečuje med svojimi Hrvati u Kisegu, kim je služio mašu na hrvatskom jeziku nedilju otpodne. Jačuć Staroslavensku mašu od Albe Vidakovića, je pjevački zbor Zora razveselio ne samo vjernike nego i slavljjenika, ki je po maši zahvalio korusu, a dirigenta, kantora Mirka Berlakovića je imenovao „motorom kulturnoga života“ u Kisegu. Zastupniki mjesne Hrvatske manjinske samouprave Karol Meršić i Julija Brezović su dugoljetnomu farniku predali i mali dar uz najbolje čestitke.

Sanak snila budimska kraljica...

(Epske pjesme i balade)

Povodom dedicanja knjige „Sanak snila budimska kraljica...” (Epske pjesme i balade Hrvata u Mađarskoj) njezin urednik Đuro Franković slavio je svoj 60. rođendan. Obećao sam mu da ću je pročitati i predstaviti u našem tjedniku.

Objavljivanje ovoga vrijednog djela financijski su poduprli Ministarstvo kulture Republike Hrvatske te Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Objelodanjena je 2004. g. u Pečuhu, u nakladništvu Frankovics és Társa Kiadó Bt.

I sam Predgovor nam nagovještjuje temu: „Hrvati u Ugarskoj stoljećima su pjevali lirske pjesme, balade i epske pjesme, a koje su prenosili usmenim putem – pjevanjem ili kazivanjem – odnosno putem tiskane riječi.” Knjiga sa svojih 196 pjesama na 368 stranica predstavlja nam široku paletu hrvatskoga pučkog stvaralaštva, u njoj se – kako je rečeno – prikazuju opisane „i novonastale prilike, novi međuljudski odnosi u novonastanjenim mjestima kao što su Pečuh, Subotica, Kanjiža, Šopron, Tukulja itd.”.

mitološke pjesme (16); o djevojačkim i drugim kletvama (4); o nesretnoj ljubavi i prosjačkim pjesmama (25); o sretnoj i nesretnoj ljubavi (17); o umorstvima (13); o sretnoj ljubavi (6) kao i o kobi i vitalnosti (4) pjesme.

S veoma zanimljivim naslovima se susrećemo u Pogovoru knjige gdje se raspravlja o tragovima stare vjere – o rađanju od kamena, kršćanskim svecima i nekima nama nepoznatima, pitanju kroz smrt u nov život, dobrim i zlim vilama, daru vilama, vještici koja nasljeđuje negativne osobine vile, mitskim konjima, aždaji, čuvarici izvora i vode, čudnom rastu djece božanstava, neobičnim junacima, Božjem izboru kralja Matije Korvina, opisu osmanlijskih osvajača itd. Pri koncu veoma je interesantno opisana ženska i muška narodna nošnja. Uz Literaturu te mađarski i njemački Sažetak veoma je koristan tumač manje poznatih riječi i pojmova.

Veoma zanimljivu sliku pružaju imena kazivača koje iznosimo po abecednom redu naselja: Aljmaš (Dano Evetović), Andzabeg

Gosp. Franković (Rudo Tarić, Matija Bifković), Baćino (Janena Anišić-Miklošić), Baja (Roza Šibalić), Bikić (Naco Kmetović), Birjan (Erža Paj-Đurok), Bizonja (Jive Behon), Budžak (József Balogh), Čavolj (Grgo Jasenović), Fancaga (Franka Diteljan, Mara Pejagić), Gara (Imerka Karagić), Kaćmar (Maksa Zelić, Kata Matoševa), Katolj (Mariška Iloškić-Bošnjak, Ivo Polić, Anka Kolar), Kozar (Ana Vidaković, Ana Novaković, Erža Horvat, Marta Gojak), Martinci (Ivan Pandur, Joza Pandur), Mínjorod (Kata Palijan-Ražić), Mohač (Marica Janić-Pavković, Matija Sajčan), Pečuh (Rozalija Lajpam-Klinčar), Podravina (Jaga Rulla), Pogan (Mariška Bošnjak-Pupina), Prisika (Stjepan Habetler), Santovo (Đuka Galić, Marta Tomašev-Gorjanac, Matija Velin, Mileva Kostalić-Šišković, Anica Jelić-Dekić, Aga Daražac, Franja Đurić-Šimkeljin), Semelj (Manda Stazić-Radić), Siget (Andro Brigovac), Senandrija (Pepuška Gruber), Suka (Marica Horvat), Tompa (Loza Crnković), Tukulja (Marijan Mađarić, Ilija Grgić.

U izdanju su prema tematskim krugovima naslovljene pjesme: o Sibirjaninu Janku i kralju Matiji (ukupno 11); o Marku Kraljeviću (18); o Ivi Senjaninu (19); o povijesnim i nestvarnim junacima (14); o vojničkom životu (5); o životu pod Turcima (26); o razbojnicima, haramijama i bećarima (16); o djevojci, vojniku i djevici u muškoj odjeći (2);

(Rudo Tarić, Matija Bifković), Baćino (Janena Anišić-Miklošić), Baja (Roza Šibalić), Bikić (Naco Kmetović), Birjan (Erža Paj-Đurok), Bizonja (Jive Behon), Budžak (József Balogh), Čavolj (Grgo Jasenović), Fancaga (Franka Diteljan, Mara Pejagić), Gara (Imerka Karagić), Kaćmar (Maksa Zelić, Kata Matoševa), Katolj (Mariška Iloškić-Bošnjak, Ivo Polić, Anka Kolar), Kozar (Ana Vidaković, Ana Novaković, Erža Horvat, Marta Gojak), Martinci (Ivan Pandur, Joza Pandur), Mínjorod (Kata Palijan-Ražić), Mohač (Marica Janić-Pavković, Matija Sajčan), Pečuh (Rozalija Lajpam-Klinčar), Podravina (Jaga Rulla), Pogan (Mariška Bošnjak-Pupina), Prisika (Stjepan Habetler), Santovo (Đuka Galić, Marta Tomašev-Gorjanac, Matija Velin, Mileva Kostalić-Šišković, Anica Jelić-Dekić, Aga Daražac, Franja Đurić-Šimkeljin), Semelj (Manda Stazić-Radić), Siget (Andro Brigovac), Senandrija (Pepuška Gruber), Suka (Marica Horvat), Tompa (Loza Crnković), Tukulja (Marijan Mađarić, Ilija Grgić.

Knjiga epskih pjesama i balada može se naručiti na adresi: Đuro Franković, 7636 Pečuh, Illyés Gy. u. 22.

m. dekić

TRENTAK ZA PJESMU

Andi Novosel

Svitite požgane svičice

svitite požgane svičice
kroz noćni žitak
na moje slipe sanje
po sinji zimske paše
po sinji blijedih brizov
po suhom licu popucane samoće

svitite još jednoč
prije nego se ishladu vaše črne oči
da najdem moje želje
i namočim usta
kapljom ljubavi i krvi

Hrvatski ljetopis

Diploma Hrvatskoga sabora kulture Pozlaćeni „Veseli Gradišćanci” i Štefan Kolosar

Tajnik Hrvatskoga sabora kulture prof. Damir Bačić predaje zlatnu diplomu umjetničkomu voditelju undanskih folklorišev Štefanu Kolosaru (sliva)

Hrvatsko kulturno društvo „Veseli Gradišćanci” lani je proslavilo 30. obljetnicu svojega postojanja, a jur i odonda bezbroj puta je imalo turneje u susjedni država. Na svečevanje Društva Gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj, Undanci su 3. septembra, subotu, pozvali folklorišev iz Pribislavca, kade su i oni u ljeti gostovali na 12. susretu hrvatskih folklornih ansamblov. Zanimljivost ovoga programa je bila u tom da poslije nastupa gostujuće grupe i domaće koreografije sa žetvenimi običaji, je Hrvatskomu kulturnomu društvu „Veseli Gradišćanci” uručena zlatna diploma Hrvatskoga sabora kulture za 30-ljetošnje uspješno djelovanje na unapređivanju kulturno-umjetničkoga amaterizma i hrvatske kulture, a spodobnu diplomu je mogao prikzeti i njev peljač *Štefan Kolosar*. Tajnik Hrvatskoga sabora kulture, *prof. Damir Bačić* je uz ostalo istaknuo da je Hrvatska i dovidob bila spremna primiti Hrvate izvan granic, a i svako ljeto se očekuju tamburaši, folklorišev i dramske grupe iz Ugarske na hrvatske nacionalne festivale.

Tim su bojsek najbolje svidočeni sami Undanci, ki jedva dojdou domom od jednoga festivala jur idu na drugu veliku manifestaciju, kot i ovoga vikenda. „Veseli

Gradišćanci” će ovom prilikom jur po drugi put razvedriti slavonsku publiku na ogromnoj folklornoj priredbi Vinkovačke jeseni, ter će ujedno pohoditi i stare prijatelje u naselju Ceriču.

-Tiho-

Poziv

Poziv hrvatskim izdavačima i autorima iz iseljeništa, te nakladnicima hrvatskih autohtonih manjina iz Europe

Hrvatska matica iseljenika poziva sve nakladnike, knjižare i autore da sudjeluju na *Izložbi nakladničke djelatnosti iz hrvatskog iseljeništa i europskih zemalja u kojima žive hrvatske autohtone manjinske zajednice*, koje će se održati od 8. do 12. studenoga 2005. u sklopu međunarodne izložbe knjiga u Hrvatskoj pod nazivom Interliber, koji 28. put, tradicionalno svake jeseni, priređuje Zagrebački velesajam.

Prijave knjiga – autora iz redova hrvatskog iseljeništa očekujemo do 20. rujna 2005. Potvrde vaših prijava za Izložbu s popisom knjiga dostavite na e-mail adresu vesna@matis.hr.

Potvrde o prijemu prijave dostavit ćemo izlagačima i autorima na njihove e-mail adrese do 30. rujna 2005.

Za izložbu se mogu prijaviti nakladnici i pojedinci iz svih područja ljudske djelatnosti, od književnosti do različitih znanstvenih djelatnosti, te izdavači udžbenika namijenjenih hrvatskim školama u iseljeništvu, i to na jezicima zemalja u kojima žive Hrvati i građani hrvatskog podrijetla diljem svijeta.

Izložba će prikazati i elektroničko nakladništvo u hrvatskom iseljeništvu.

Očekujemo vaše prijave za izložbu – odmah.

Okrugli stol na temu „Hrvatske knjige izvan Hrvatske” održat će se 11. studenoga 2005. (petak) u popodnevnom satima, na kojem je predviđen nastup antologičara Stjepana Blažetina.

Na adresu Hrvatske matice iseljenika, Trg Stjepana Radića 3, Zagreb pošaljite 3 do 5 primjeraka knjiga koje želite izložiti. Ravnatelj HMI: Nikola Jelinčić, dipl. iur.

Bogatstvo...

„Lukovišćanke” – Arhiv Kud „Tanac”

ČEPREG – DELNICE – Tvrtka Spectrum u Delnica ovo ljeto je pokrenula projekt pod nazivom „200 ljet Lujzijane“. Što je to Lujzijana, jur dobro znaju i u Čepregu. Cesta Lujzijana nagradjena je po želji trgovceva izmed Hrvatskoga primorja i unutrašnjosti i bila je prva cesta koja je zadovoljavala sve ondašnje uvjete i potrebe, po namjeri od Rijeke sve do Karlovca. Nje izgradnja počinje ljeta 1803., a završena je kod Netretića ljeta 1809., dokle je ostala nedovršena do Karlovca. Uza to ova cesta bila je važna i za Ugre ter Austrijance. Polag ove ceste na različiti štacija od 12. marcija sve do 11. septembra odvijali su se prigodni programi s promocijama, dičjimi naticanji u temi Lujzijanske ceste, predavanja izleti, likovne i literarne djelaonice. Većmisečna priredba „Ljeto na Lujzijani“ je završena u Delnica prošle nedilje, na ku su bili pozvani i Čeprežani, ki su kot izvornu folklornu atrakciju iz Gradišća otpeljali sa sobom i jubilarno društvo „Zviranjak“ iz Prisike.

KISEG – Hrvatska manjinska samouprava u dotičnom gradu je svoje Hrvate svako ljeto vabila u Senj, u rodno mjesto kiseškoga branitelja Nikole Jurišića. Nedavno je bila još zajednička želja dvih općin da se i službeno zapečati povezanost, prijateljstvo, ali kako se u zadnje vrime povida, zastupniki Senja nekako su se odustali od ovoga daljnega kontaktiranja. Pokidob Kisežani ljetos ni poziv nisu dostali u spomenuti grad, odlučili su se za samostalno putovanje od 21. do 25. septembra, s putnim ciljem Dubrovnik i Medjugorje. Dosad je jur kih 70 prijavljenikov ki će znamda sadržajni i s užitki puni tajedan doživiti na hrvatskoj obali i na hodočasnom mjestu u Hercegovini.

HARKANJ – Od 16. do 26. kolovoza u Harkanju je uz potporu salantske Hrvatske samouprave, Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine te Hrvatske državne samouprave održan jezični tabor za desetero djece iz salantske škole i za desetero djece iz zbratimljene škole iz hrvatskog naselja Bošnjaci. Dvadeset učenika sadržajno je provelo osam dana u Harkanju u društvu petero pedagoga, koji su raznoraznim zanimanjima i govornih vježba nastojali uz igru i zabavu približiti ljepote hrvatskoga jezika. Posjetili su Šikloš i Đud (Jud), pogledali stari grad i pečušku katedralu, te dogovorili tabor koji će se sljedeće godine održati u Republici Hrvatskoj uz pomoć prijatelja iz Bošnjaka.

Celjansko shodišće Gradišćanskih Hrvatov Kip Blažene Divice Marije u Čembi

Po procjeni, kanonika Tome Krojera, dugoljetnoga organizatora velikoga hrvatskoga shodišća, Velikoj Majki Austrije ali ujedno i Majki slavenskih narodov kao Ugrov u štajersko Celje (Máriazell) u Austriji, od 26. do 28. augusta oko 3000 vjernikov iz Austrije, Ugarske i Slovačke je došlo na 82. hrvatsko shodišće u najveće Marijansko svetišće Austrije. Velika je bila i grupa ka je piše došla iz Hrvatskoga Židana i okolišnih hrvatskih sel, ku je po jur staroj tradiciji peljao farnik Štefan Dumović. Koljnofci su bili na jubilarnom, 20. shodišću piše u Celje. Subotu navečer po sv. maši, pri koj je prodikovao msgr. dr. Egidije Živković, je bila svetačna prošecija s bakljami po noćnom Celju. Nedilju sv. mašu je služio biskup dr. Pavao Iby, ki je pozdravio brojne vjernike i na hrvatskom. Uz ostalo je istaknuo sv. euharistiju kao jedinstvo i da ju i pomoću Marije nosimo u naš život. Otpodne pri svetjoj večernji su Hrvati iz Slovačke, Čunovci, predali kip „Putujuće Celjanske Marije“ južnogradišćanskoj fari Čembi.

Ljetošnje, 82. hrvatsko shodišće u Celje je imalo geslo „Euharistija“ (Sakrament, znak Kristuševe trajne nazočnosti pod prilikami kruha i vina). U svojoj prodi ki se je dijecezanski biskup bavio tim geslom. Kako je rekao uz ostalo „oltarski sakrament je prvi stup Katoličanske crkve, a po božnost drugi. A pri tom je Marija vjernikom velik uzor“.

Nedilju otpodne pri sv. večernji Čunovci pod peljanjem dr. Jive Maasza i farnika Jožefa Jančovića su predali kip „Putujuće Celjanske Marije“ vjernikom iz Čembe, pod peljanjem Elfriede Krausler. Kako je istaknula glavna koordinatorica dolaska Čembancev, kao i budućega ljeta u Čembi s brojnim shodišći za Čembance, „kip „Putujuće Celjanske Marije“ je velik dar. Tim da je ispala prvobitno predvidjena fara, je kip točno po deset ljet opet došao u Čembu. „Čini se skoro kao da je to bila sama Marijina želja“, je rekla Krausler i je jur sada pozvala hrvatske fare iz Austrije, Ugarske i Slovačke, da tijekom 2005./ 2006. ljeta dojdou na shodišće u Čembu (Schandorf). Očekuje, da će ovo „Marijansko“ ljeto ojačati faru u vjeri. Još nedilju navečer vjerniki Čembe su peljali Marijin kip u svetačnoj prošeciji kroz selo pak i u crkvu (sa Štefanom Herićem).

Kako je naglasio glavni organizator hrvatskih shodišćev u Čunovu, dr. Jive Maasz, boravak Marijinoga kipa u Čunovu je oživio selo i u vjerskom i u društvenom pogledu. Tako da su ovo ljeto imali oko 25 shodišć s hrvatskimi vjerniki iz Austrije i Ugarske. A došlo je puno ljudi, ki da pred tim nisu ni znali za hrvatsko selo Čunovo (Sandorf) u Slovačkoj, kim se je pak nudila prilika upoznavanja i druženja i pri vrlo obiljni agapa. „Na ovi shodišći smo svi skupa stvorili atmosferu, ka se

malokad očuti, atmosferu naroda ki ima čuda skupnoga. U prvom redu smo Božji narod, katoličanski narod, ki stoljeća dugo zvanaredno poštuje Majku Božju, Divicu Mariju. Uza to smo Gradišćanski Hrvati, mali narod rašican po tri država pokazali, kako skupa držimo, kako smo znatiželjni upoznati jedan drugoga, kako smo se raspominali za stare čase, ali i za budućnost, ka nas čeka i ku skupa stvaramo i planiramo. Saznali smo da prem svakidanje posle, pojedini uz svoj posao i skrbi imamo i veliku skrb za našu budućnost, za naše postojanje kao kršćani i kao narod – je rekao uz ostalo dr. Jive Maasz.

I ljetos su brojne grupe hodočasnikov iz različnih sel austrijskoga, ugarskoga i slovačkoga Gradišća dijelom cijeli tajedan dugo piše bile na putu u ovo tradicionalno hodočasno mjesto Gradišćanskih Hrvatov. Kao prvi, pandiljak 22. augusta, su se piše u Celje otpravili Pinkovčani u grupi od 32 vjernikov. Druga najveća grupa su bili vjerniki iz Hrvatskoga Židana i okolišnih sel. Ova grupa je brojila 57 ljudi. Sudeći po velikom zanimanju hrvatskih vjernikov iz ugarskoga dijela Gradišća, ne bi bilo čudo da se dojdouće ljeto za domaćina „Putujuće Celjanske Marije“ natica opet i jedno selo, jedna hrvatska fara iz Ugarske. To bi moglo biti i Kemlje ili Bizonje (u obnovljenoj farskoj crkvi) na Hati, prik Koljnofa (u velikoj hodočasnoj crkvi), Unde i Prisike ča do Narde, i Petrovoga Sela (u velikoj crkvi na rubu sela).

Od velikoga zanimanja – uz naravno vjerski aspekt – bi to moglo biti i za puno vjernikov i hodočasnikov iz austrijskoga dijela Gradišća, ki su malo kada ili uopće još nikada nisu bili u jednom od zgora spomenutih hrvatskih sel u Ugarskoj.

- Petar Tyrán -

Kapelica na kačmarskoj Vodici sve ljepša

Kada je u ljeto 2003. godine počela obnova kapelice na kačmarskoj Vodici, malo tko je vjerovao da će ona ponovno stajati u punom sjaju. Ali višegodišnji naponi Hrvatske manjinske samouprave, koja je preuzela u svoje ruke sve poslove oko obnove, nisu bili uzaludni jer smo upravo ovih dana svjedoci kako se kapelici vraća nekadašnji sjaj. Kako ističe predsjednica Hrvatske manjinske samouprave *Anica Matoš*, u tome ne bismo uspjeli bez odobrenja crkvenih vlasti i mjesne župe, bez državne potpore putem raznih natječajeva, te seoske samouprave i brojnih mještana, među njima i onih koji već ne žive u selu, ali se i dalje osjećaju Kačmarcima. Ne mogu se izostaviti ni izvođači radova budimpeštanskih SIL Művek i zidarski majstori iz Dušnoka, koji savjesno i stručno obavljaju svoj posao.

Pošto su podignuti već gotovo porušeni zidovi, zatim obnovljen toranj, postavljen križ, a kapelica stavljena pod krov, ovih dana završavaju radovi na žbukanju i bojanju vanjskih zidova. Kapelici se vraća nekadašnji sjaj, a još ove godine u planu je žbukanje unutarnjih zidova. Budući da su do sada prikupljena sredstva potrošena, za nastavak radova potrebno je nabaviti nova. Stoga Hrvatska manjinska samouprava zahvaljuje svima koji su do sada na bilo koji način pridonijeli obnovi kapelice, ujedno poziva sve koji mogu pomoći da bi se obnova uspješno privela kraju. Prilozi se mogu preuputiti na žiroračun Hrvatske manjinske samouprave:

OTP Bácsalmás
11732088-15336725-05500000

Horvát Kisebbségi Önkormányzat s nazonakom Vodicai kápolna felújításá.

Kapelica je smještena na ledini, zapravo dolini zapadno od naselja, stoga joj putnik namjernik najprije otkriva toranj koji ga privlači sve bliže i bliže, dok je ne otkrije cijelu sa slikovitim predjelom.

U župnim zapisima stoji kako je kapelica na kačmarskoj Vodici podignuta 1884. godine i posvećena u čast Uznesenja Blažene Djevice Marije.

Prema predaji, hodočasnici su dolazili i prije na mjesto Marijina ukazanja, pa se izvoru, ili vodici, po čemu su bunjevački Hrvati i nazvali ovo mjesto, pridavala čudotvorna moć, a kasnije je izgrađen i bunarić. Idućih desetljeća kačmarski su vjernici redovito dolazili na Vodici u procesiji, posebno na blagdane Velike i Male

Gospoje, ali isto tako dolazili su i hodočasnici iz mnogih okolnih naselja.

Nakon povlačenja granice, ona je postala nedostupna za mnoge vjernike, a poslije 1948. zabranjene su i tradicionalne vjerske procesije. Vjernici su dolazili pojedinačno, a 60-ih godina ukinute su i mise. Budući da se kapelica više nije održavala, ni obnavljala, prepuštena je rušenju, a crkveni su predmeti polako nestajali. Kapelica je za trideset godina toliko oronula da joj je gotovo porušeni zidovi prijetilo uništenje. Nasreću, kako znamo, to se nije dogodilo jer su svjesni pojedinci potaknuli njezinu obnovu, koju je na sebe preuzela Hrvatska manjinska samouprava.

Nakon obnove kapelice, koja je ostvarena u posljednjem trenutku, i tako spašen dio kulturne i vjerske baštine bunjevačkih Hrvata, ali i cijeloga Kačmara, kako ističe predsjednica hrvatske samouprave, predstoji duhovna obnova. Tako će nastojati oživjeti njezinu nekadašnju funkciju, nekadašnje procesije i hodočašća vjernika. Nema ljepšega prostora od spašene kulturne baštine za okupljanje, za priređivanje raznih kulturnih i vjerskih susreta te kulturnih sadržaja.

Tekst i slike: *S. Balatinac*

VRŠENDA – U vršendskoj osnovnoj školi, koja je obnovljena iz unijskih sredstava u vrijednosti od 50 milijuna forinti, promijenio se stari krov, dogradilo školsko dvorište te uređen informatički kabinet s 14 novih multimedijalnih računala, projektorom, tiskačima, digitalnim aparatima, koji su početkom školske godine predani na uporabu i u ruke učenika.

DOMAŠINEC – U posljednjih godina pomurski pčelari održavaju veze sa svojim međimurskim kolegama. Međusobno sudjeluju na skupovima i priređuju predavanja. Pomurski su pčelari 11. rujna boravili na skupu pčelara u Domašincu što ga je organizirala Udruženje pčelara Međimurske županije „Agacija“ iz Čakovca. Izaslanstvo iz Mađarske pod vodstvom serdahelskoga pčelara Jože Kuzme sa svojim kolegama iz Hrvatske razmotrilo je aktualne teme i obveze pčelarstva pred uzimljanjem.

FÍCÉHAZ – Osnovno obrazovno središte u Fícéhazu mnogo radi na svojoj promidžbi. Zahvaljujući tomu, u školu upisuju djecu i iz okolnih naselja, pa čak i iz Kaniže. Ravnatelj te ustanove István Molnár daje poseban naglasak na podučavanje djece u malim skupinama, što je uspješno ponajprije u odgoju djece s različitim sposobnostima. Učenici i nastavnici 15. rujna predstavili su svoju ustanovu u Prosvjetno-kulturnome središtu „Sándor Hevesi“ u Kaniži. Djeca dječjeg vrtića su se predstavila s hrvatskim igrama i plesovima, učenici osnovne škole s recitacijama i pjevanjem, a ravnatelj je govorio o načinu djelovanja osnovne škole. Priređena je izložba materijalne kulture sela Fícéhaza, te izrađenih predmeta kružoka vještih ruku.

SUMARTON – Žitelji Sumartona ponovno se mogu radovati novom objektu u svome naselju. U tijeku je završavanje obnove i dogradnje doma zdravlja u kojem će biti smještena liječnička ordinacija, ordinacija patronažne sestre s čekaonicama te stan kućnog liječnika. Svečana predaja održat će se 16. rujna u nazočnosti dr. Jenőa Ráczza, ministra zdravstva.

HARKANJ – Od 9. do 11. rujna u Harkanju je održan tradicionalni Berbeni festival. Među mnogobrojnim trodnevnim programima i manifestacijama, gosti grada Harkanja i Hrvatske samouprave bila su i dva KUD-a iz Republike Hrvatske: „Rakitovci“ iz Rakitovaca i „Sveti Đurađ“ iz Svetog Đurđa. Narečena društva sudjelovala su harkanjskim berbenim radostima te u svečanome mimohodu i povorci predstavili bogatstvo hrvatskog folkloru i pjesme.

BUDIMPEŠTA – Kako nas je obavijestio Ivica Mareljin, predsjednik Hrvatske samouprave XVIII. okruga grada Budimpešte, 24. rujna u sklopu Havanskoga tjedna u njihovu okrugu priređuju se i bogati hrvatski sadržaji. U okrugu djeluje 11 manjinskih samouprava koje će svojim programima narečenoga dana obogatiti tjedne svečanosti. Program počinje podizanjem zastava u narodnosnom parku i predajom na upotrebu obnovljenoga šetališta, a nastavlja se folklornim programom u poslijepodnevnom satima na otvorenoj pozornici kraj Doma kulture Béle Kondora. U folklornome programu nastupaju i folkloriši grada Nina s kojim je XVIII. okrug prije šest godina, posredstvom Hrvatske manjinske samouprave potpisao povelju o prijateljstvu i suradnji. Uz folkloriša KUD-a „Branimir“ iz Nina priredbi će sudjelovati i ninske mažoretkinje te izaslanstvo grada Nina. Potpisana povelja o prijateljstvu i suradnji između Hrvatske samouprave XVIII. okruga i spomenutoga KUD-a rezultirala je i posjetom prijatelja, Hrvata i Mađara iz XVIII. okruga gradu Ninu. Naime, lime ni orkestar XVIII. okruga sudjelovao je ninskim svečanostima, a putnici su bili smješteni po kućama. Bilo je to početkom rujna – izvijestio nas je Ivica Mareljin, a sada ćemo mi uzvratiti Ninjanima gostoprimstvo, oni će biti smješteni kod nas također po kućama. Inače, izlet u Nin bio je prigoda i za posjet Plitvičkim jezerima te upoznavanje s kulturno-povijesnim znamenitostima Varaždina.

BAJA – LABIN – Nakon što su djeca iz Labina u proljeće ove godine boravila u Baji, uskoro će im bajske učenice uzvratiti posjet. Kako smo saznali od ravnatelja dviju bajskih škola Jose Ostrogonca i Angele Šokac Marković, po 10 učenika s Fancage i Dolnjaka u pratnji svojih nastavnika 22. rujna putuju u četverodnevni posjet Labinu. Bit će to prvi prijateljski susret nakon što je 17. kolovoza u Labinu potpisan protokol o prijateljskoj suradnji dvaju gradova kojim je posebno izražena želja za boljim povezivanjem djece i mladih.

DRAMALJ – Učenici Osnovne škole Jenőa Völgyesija iz Novoga Mohača koji uče hrvatski jezik, od 4. do 11. rujna boravili su u Dramlju, naselju pokraj Crikvenice, u jezičnom taboru. Oni su boravili u odmaralištu grada Belog Manastira s kojim je Mohač zbratimljen. Učenike koji sudjeluju jezičnom taboru pomaže i Hrvatska samouprava grada Mohača svotom od tri tisuće forinti po učeniku.

Sentivanski dani

Treću godinu zaredom u organizaciji mjesne samouprave u Sentivanu su priređeni već tradicionalni Sentivanski dani, koji su ove godine upriličeni od 25. do 27. kolovoza. Kako nam je tom prigodom kratko kazao načelnik sela Szilárd Vörös, trodnevna je manifestacija ispunjena raznim kulturnim i športskim sadržajima, od natjecanja dvoprega do programa za djecu i mladež, od folklor do modernoga plesa i kazališne predstave.

U okviru Sentivanskih dana, u subotu, 26. kolovoza, u ranim popodnevnim satima Sentivanci i njihovi gosti okupili su se na svetoj misi u crkvi koja je posvećena svetom Ivanu Krstitelju. Nakon toga na prostoru između župne crkve i dječjeg vrtića predano je na uporabu novo igralište za djecu koje je stajalo ukupno dva milijuna forinta, a izgrađeno prema suvremenim europskim standardima. Zatim su se okupljeni mještani i njihovi gosti u svečanoj povorci, koja je predvođena mladima u bunjevačkoj, njemačkoj i mađarskoj nošnji, uz glazbenu pratnju uputili prema školi gdje je na dvorištu na otvorenoj pozornici priređen prigodni kulturni program.

Prema načelnikovim riječima, nastojali su da se u okviru seoskih dana predstave mjesna društva, među njima i narodnosti. Budući da nemaju njemačko društvo, u goste su pozvali puhački orkestar iz Baškuta. Zatim su se predstavili članovi mjesnoga karate-kluba, koji su za kratko vrijeme postojanja postigli već lijepe uspjehe. Sa šaljivim komadom predstavila se i mjesna kazališna skupina, potom studio modernoga plesa i pjevački zbor Čemadok iz prijateljskog naselja u Slovačkoj, povodom proslave 10. obljetnice suradnje i zbratimljenja.

Na priredbama redovito nastupa i mjesni

tamburaški sastav koji djeluje pod vodstvom načelnika Szilárda Vörösa. Zastupajući bunjevačke Hrvate u mjestu, oni su izveli nekoliko bunjevačkih melodija.

– Naš tamburaški sastav djeluje u duhu poznatoga sentivanskog orkestra Džino, čiji je voditelj bio vrsni tamburaš čika Joso Poljak. Kao student na Višoj školi u Baji, još 1990. godine pokrenuo sam ponovno rad tamburaša. Djeca koju sam onda počeo podučavati, danas su srednjoškolci i studenti, a njih petnaestak redovito se vraća i svira u našem orkestru. Izrazito sviramo mjesne bunjevačke melodije, a zanimljivo je da sentivanski tamburaši njeguju A-primu, umjesto uobičajene E-prime, to je naša posebnost – dodaje načelnik, koji i sam svira sa svojim orkestrom, a mještane je iznenadio i svojim pjevanjem.

Pučka je veselica nastavljena zajedničkom večerom, a kuhalo se na 900-ak ljudi. Navečer je priređena narodnosna plesna zabava na kojoj je goste zabavljao orkestar „Čabar“ iz Baje, pod vodstvom Jakaba Tiszaija, rodom iz Sentivana, a priredba je uljepšana vatrometom.

Premda u Sentivanu nema organizirane zajednice bunjevačkih Hrvata, pa ni nastave hrvatskoga jezika u školi i vrtiću, zahvaljujući agilnomu načelniku, nastoji se očuvati tamburaška glazba i pjesma. Stoga su redoviti nastupi tamburaša na mjesnim priredbama, te na gostovanjima u susjednim i udaljenijim naseljima. Prije tri godine, u Sentivanu je priređena Županijska smotra tamburaša i pjevačkih zborova za hrvatsku djecu i mladež. Da za tim postoji potreba, potvrđuje i to što je na narodnosnoj zabavi subotnjega Sentivanskog dana svirao Orkestar „Čabar“.

Tekst i slike: S. Balatinac

Svečana povorka nakon posvete novoga dječjeg igrališta

Rujan je stigao

Rujan je mjesec ponovnog sastajanja učenika. Nakon završenih ljetnih školskih praznika s veseljem pričaju kako su proveli divna tri mjeseca dok su im knjige spavale negdje u kutu ili na polici odmarajući se od svagdašnjega drmusanja u dačkim torbama. Za vrijeme praznika odmorili su se i učenici i knjige.

Vrijeme prolazi, stigao je i rujan, koji nije samo mjesec ponovnoga dačkog sastanka i svagdašnjeg odlaska u školske klupe radi stjecanja novoga znanja.

Rujan je deveti mjesec u godini i ima 31 dan. To je mjesec u kojem počinje jesen. Prvi je dan jeseni 23. rujna, jesenski ekvinočij ili jesenska ravnodnevica. Toga dana noć i dan traju po 12 sati.

Do 17. stoljeća, službeno, rabili su se latinski nazivi za mjesece. U Hrvata postoji obilje narodnih naziva za mjesece u godini, a nazivi što se danas rabe prihvaćeni su kao općehrvatski tek u doba ilirskog pokreta, kada je časopis „Danica“ 1837. g. pozvao rodoljube da prihvate predložene nazive prema nazivima mjeseci u Reljkoviću „Kućniku“ iz 1796. g. i Kanižlićevoj „Rozaliji“ iz 1780. g.

Najstarija knjiga s hrvatskim narodnim nazivima za sve mjesece jest „Nauk kristijanski“ fra Matije Divkovića iz Jelačaka u Bosni, tiskana bosančicom 1611. u Veneciji.

Podrijetlo mjeseca nije potpuno razjaš-

njeno. U narodu se mogu čuti ovi nazivi za rujan: malomešnjak (po Maloj Gospi 8. rujna), smokvenjak (po sazrijevanju smokava), miholjšćak (po blagdanu sv. Mihaela 29. rujna), jesenak, jesenščak i devetnjak jer je deveti mjesec.

Po mišljenju naroda naziv mjeseca rujna u svezi je s vinom jer berba grožđa često je u rujnu, o tome govori i poslovice „Rujan mjesec rujno vino daje“.

Međunarodni naziv za mjesec rujan je septembar. Potječe od latinske riječi *septem* što znači sedam. U starom Rimu do 153. g prije Krista godina je počinjala u ožujku, pa je tako septembar bio sedmi mjesec. Narodi koji mjesece nazivaju latinskim nazivima, i danas rujan zovu septembrom. Rujan je obično oblačniji od srpnja i kolovoza, ali se nadamo da ove godine neće biti tako jer smo tijekom ljeta imali dovoljno oborina, no rujan bi trebao biti vedriji od lipnja.

Potkraj rujna svoja gnijezda napuštaju male hitre lastavice i dugonoge rode. Lastavičja gnijezda pod strehama kuća i u gospodarskim zgradama, slijepljena od blata i slame, i rodina gnijezda na starim dimnjacima seoskih kuća ili na telefonskim stupovima, složena od pruča, čekat će cijelu zimu svoje stanovnike koji, kada dođe proljeće, vratit će nam se s toplog juga.

Beta

Hrvatske razglednice

Kula Kamerlengo

Kula koja se nazivala kulom od veriga, a sagradili su je 1380. g. Genovljani, proširena je i dograđena u visinu, pa je u njezinu produžetku izgrađena tvrđava – Kamerlengo (1420.–1437., majstor Marin Radoj). Naziv je dobila po kamerlengu (camerarius), činovniku blagajniku koji je imao dužnost voditi sve financijske poslove dogovorno s knezom. Oko tvrđave je bio jarak, a unutra je bila nasuta pijeskom, te je imala zdenac (bunar) i još nekoliko manjih objekata (kapelicu, zdenac, nastambe), tako je mogla funkcionirati kao grad u malome, naravno iz strateško-sigurnosnih razloga ako bi se stanovnici pobunili. Sjeverozapadne su kule imale nasip zvani zetto, koji je nastao nabacivanjem kamenja, a sprječavao je pristajanja galija i barki. Glavni ulaz u tvrđavu nalazio se sa sjeverne strane i sačuvao se sve do danas. Preko puta nje, prema sjeveru je tvrđava sv. Marka, sagrađena za Venecije u XV. st. Starim gradskim utvrdama koristila se i austrijska vojska. Kasnije su utvrde prešle u općinsko vlasništvo pa su se uglavnom koristile kao skladišta. Tvrđava Kamerlengo, tijekom prve polovice XX. st., prilično je zapuštena, nakon Drugoga svjetskog rata je obnovljena, upotrebljavala se kao ljetna pozornica i noćna kinodvorana, danju pak za turistički razgled jer se s njezinih najviših vrhova pruža prekrasan pogled na čitavu okolicu.

VRŠENDA – I ove su godine u tijeku tradicionalne Vinkovačke jeseni koje se od 7. do 18. rujna održavaju u Vinkovcima. Vinkovačke jeseni prvi put su organizirane davne 1966. godine kao mjesna smotra izvornoga slavonskog folklor na kojima su nastupale skupine iz okolice Vinkovaca, Slavonije i Baranje. Danas su one najveća i najatraktivnija hrvatska folklorna svečanost, čija je središnja priredba Državna smotra izvornog folklor koja sudjeluju kulturno-umjetnička društva iz Hrvatske i hrvatske dijaspore. Tako će ove godine svojim programom njima sudjelovati i KUD „Veseli Gradišćanci“ iz Unde. Vršendski će Hrvati 18. rujna također posjetiti Vinkovce i pribivati mimohodu i velikom kolu svih sudionika ovogodišnjih Vinkovačkih jeseni. Mimohodu će sudjelovati 72 folklorne skupine, 36 konjskih zaprega... Osim što će toga dana posjetiti Vinkovce, Vršendani će, u organizaciji svoje samouprave, u prijepodnevnim satima posjetiti Ilok, tamošnji poznati franjevački samostan i franjevačku crkvu Ivana Kapistrana te čuvene iločke podrume, a sve uz pokroviteljstvo Turističke zajednice roga mjesta. Također će uz pomoć vodiča, kojeg im je osigurala Hrvatska matica iseljenika grada Vukovara, upoznati i povijesno-kulturne znamenitosti Vinkovaca. Izlet se ostvaruje potporom Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine.

VINKOVCI – Vinkovački folklorni seminar Prosvjetnoga središta Gatalinka i ove je godine okupio brojne polaznike seminarske nastave iz raznih krajeva Hrvatske, uglednu predavačku ekipu, ponajbolje demonstratore tradicijske umjetnosti, te mnoge zaljubljenike i dosljedne čuvar predajne kulturne baštine. Voditelj KUD-a „Tanac“ József Száva i nekoliko plesača su isto bili među predavačima. U četiri sata su predavali podravske i bošnjačke plesove iz okolice Pečuha. Osim plesa i pjesme prikazali su podravsku i bošnjačku nošnju. Pokrovitelj seminaru je bilo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

HARKANJ – Od 15. do 17. rujna nastavnički kolektiv harkanjske Osnovne škole Pála Kitaibela boravit će u Republici Hrvatskoj. Posjetit će Plitvička jezera, a potom nastaviti u Crikvenicu s kojom je grad Harkanj zbratimljen već nekoliko godina. Učenici koji pohađaju nastavu hrvatskoga jezika u spomenutoj školi, svake godine tjedan dana provode u jezičnom taboru u Karlovačkome dječjem odmaralištu u Crikvenici. Prilika je to i za nastavnički zbor da se upozna s ljepotama Crikvenice i Hrvatskoga primorja.

Hrvatski bal u Baškutu

Mladi su ponos i uzdanica baškutskih Bunjevaca

Okupljeni su mogli uživati u programu garske plesne skupine

Za malobrojnu bunjevačkohrvatsku zajednicu u Baškutu još nedavno čuli smo samo godišnje jedanput. Jer samo zahvaljujući pokojnom tamburašu čika-Josi Ribaru i danas aktivnoj Terezi Zorić Pap, odnosno njihovoj predanosti da se i dalje njeguje tradicija, očuvalo se do danas Veliko bunjevačko prelo, kojim se otvara preljaska sezona u Bačkoj.

Međutim, otkako je prije nekoliko godina osnovana Bunjevačka kulturna udruga, a 2002. utemeljena i najmlađa hrvatska manjinska samouprava u bačkoj regiji, i ta je zajednica živnula. Unatoč svim poteškoćama, ponajprije zbog toga što ima malo Bunjevaca, nemaju nastave ni odgoja na materinskom jeziku, pa se već slabo govori hrvatski jezik, zadivljuje oduševljenje i predanost kojom nekolicina zanesenjaka pokušava oživjeti i sačuvati ono što se još može.

Tako je u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave, u subotu, 3. kolovoza, priređen hrvatski (bunjevački) bal, sa željom da on ubuduće postane tradicijom. Kako ističe mladi predsjednik Hrvatske samouprave Antun Kulišić, to je bio zapravo pokušaj da se provjeri postoji li potreba za takvom priredbom. Kako se sada već nekoliko godina redovito svakoga tjedna okupljaju na ples, učeći i vježbajući bunjevačke i druge hrvatske plesove, želja im je bila da to bude malo svečanije, da se okupi i šira zajednica. Čini se da su u tome i uspjeli, jer ih se te subotnje večeri okupilo dvostruko više nego obično. Goste su

zabavljale „Racke žice“ iz Dušnoka, pojačane Stipanom Krekićem i mladim garskim tamburašima. U programu s po jednim mađarskim i bunjevačkim plesom nastupila je i dječja plesna skupina iz Gare. Uz Baškućane pak sreli smo i goste iz okolnih naselja, Baje i Gare.

Po Antunu Kulišiću, njihovo društvo, koje sada ima već 40-ak članova, od najmlađih do onih starijih, pod okriljem Hrvatske manjinske samouprave sve je aktivnije. Osim da se redovito okupljaju na plesu, uspjeli su nabaviti i nekoliko nošnji, prije svega za djecu. Za svoje članove u dva su navrata organizirali izlete. Lani su posjetili Mohač i muzej bušara, a u kolovozu ove godine organizirali su put u Senandriju (Szentendre) i Višegrad, razgledavajući povijesne i kulturne znamenitosti. S posebnom radošću spominje da su njihova djeca (četiri djevojčice) za vrijeme ljeta bila u plesnom taboru KUD-a „Tanac“ u Santovu. Roditelji su pak bili oduševljeni završnim prigodnim programom i slavonskom koreografiju koju su zajednički izveli svi sudionici tabora. Jednako tako, djeca i odrasli u bunjevačkoj nošnji sudjelovali su u svečanome mimohodu kroz selo povodom dana mađarske državnosti, na proslavi 19. kolovoza.

I na kraju spomenimo da Baškućani, već sada dogovarajući orkestar i društvo koje će za nekoliko mjeseci pozvati, pripremaju se za bunjevačko prelo – najveći događaj bunjevačkih Hrvata u Baškutu.

Tekst i slika: S. Balatinac

Međunarodno natjecanje ribiča

Natjecatelji iz Goričana, Kotoribe, Mlinaraca i Serdahela

Ribolovno društvo u Serdahelu već više od jednog desetljeća održava vezu sa svojim kolegama iz Međimurja. Treba reći da je u tome pomurskom naselju to jedino civilno društvo koje učestalo gaji te veze, međusobno se poziva na natjecanja, skupštine, tabore. Mali ribolovci iz Kotoribe i Goričana više puta su boravili u ribičkom i ekološkom taboru, a serdahelski ribolovci sudjelovali na natjecanjima u Hrvatskoj.

Na Danu sela 27. kolovoza, na kojem se već tradicionalno priređuje natjecanje u ribolovu pristigle su i ekipe iz Goričana i Kotoribe.

Veliki vodostaj Mure spriječio je natjecanje na mjesnoj šljunčari, ali na privatnom ribnjaku Jaklinu bilo je dovoljno mjesta za pet ekipa, po pet osoba.

Natjecanje su otvorili dopredsjednik Ladislav Markan i tajnik domaćega društva Stjepan Turul, te su natjecatelji obaviješteni na koji način se lovi: samo jednim štapom i plovkom. Mjesta su se izvlačila pa je za to trebala i sreća. U nekim sektorima su začas ulovljeni mali šarani i deverike, no nekima je bilo potrebno više strpljenja.

Đurđa Horvat, predstavnica kotoripske ekipe, pratila je natjecanje. Prema njoj, u Serdahelu su drugačije navike natjecanja, u Hrvatskoj se više drže europskih propisa. Točno je određeno kada i kako se smije hraniti, upozorava se na kraj natjecanja, i razne druge upute formulirane su točnije.

Od 8 do 11 sati se lovilo, zatim je ulov izmjeren. Ovaj put domaćim ekipama nije išlo najbolje, gosti su osvojili prva tri mjesta. Najuspješnija je bila ekipa iz Goričana (Marjan Mutak, Stjepan Pongrac, Mihail Pongrac, Josip Švenda, Leo Begović) s

ulovom 43,9 kg, drugo mjesto je pripalo ekipi iz Kotoribe, ulovili su 43,3 kg ribe. Trećim se mjestom mogla pohvaliti mlinaračka ekipa, u njihovoj je mreži bilo 37 kg ribe.

Od svih natjecatelja najbolji rezultat imao je Marjan Mutak sa 16,5 kg, a od najmlađih natjecatelja najuspješniji je bio Stjepan Mihović.

Na kraju su se u šali svi složili da su se domaće ekipe suzdržale u korist gostiju, da se što bolje osjećaju, jer u Hrvatskoj je bilo isto tako, tamo je pobijedio Stjepan Mederi, serdahelski ribič.

Pobjedničkim ekipama svečano su podijeljeni pehari u nazočnosti serdahelskog načelnika Stjepana Tišlera, koji je izrazio zadovoljstvo zbog održavanja dobrih kontakata preko Mure i nada se da će se to nastaviti.

Beta

Vaganje ulovljene količine najuspješnijeg ribolovca

Kuhajmo zajedno Rezanci od heljde

Pripremite (za 4 osobe): 25 dag brašna od heljde, 2 krupna jaja, 2,5 dl mlijeka, 13 dag maslaca, 7 dag naribanog sira, 2 trokuta topljenog sira, 1 režanj češnjaka, 4 listića kadulje, ulje, sol, papar
Uspite brašno u zdjelu, u sredini načinite udubinu, u koju razbijte jaja. Vilicom pomalo primiješajte okolno brašno. Kad se spoji, pomalo umiješajte mlijeko, zatim 2 žlice ulja, sol i papar. Opet izmiješajte vilicom i, po potrebi, dodajte malo vode. Ispecite debele palačinke, pa ih narežite na rezance. Posebno na pari pomiješajte obje vrste sira s maslacem, da dobijete gusti umak, koji nalijte na rezance.

ZADAR – Od 24. kolovoza do 4. rujna u Zadru su u trojezičnom taboru boravili učenici Srednje stručne škole Miklósa Radnótiya iz Mohača. U spomenutoj školi uči se i hrvatski jezik, pa su najbolji učenici imali prilike u hrvatskoj skupini s nastavnicom Marijom Prakatur u jezičnoj sredini usavršiti i koristiti se do sada stečenim znanjem. Tradicionalni je to tabor koji se već nekoliko godina zaredom održava početkom školske godine, i to u nekom od gradova Republike Hrvatske. Učenike koji uče hrvatski jezik i bili su sudionici spomenutoga tabora, mohačka Hrvatska samouprava pomaže s tri tisuće forinti po učeniku.

HARKANJ – U Harkanju, uz potporu tamošnje Hrvatske samouprave, početkom listopada pokreću se besplatni tečajevi hrvatskoga jezika za sve zainteresirane. Kako nas je izvijestila predsjednica samouprave Žuža Gregeš, namjerava se pokrenuti skupina za početnike i naprednu skupinu. Već je godinama uobičajeno da Hrvatska samouprava potpomaže tečajeve hrvatskog jezika u tome mjestu, a odaziv je velik.

„Dobro došli, naši mili gosti!“

Deseti Međunarodni hrvatski festival „Dobro došli, naši mili gosti!“ održat će se 17. – 18. rujna 2005. godine u Pečuhu i u okolnim naseljima.

Program:

17. rujna 2005. (subota):

- 13.00 – Dolazak u Dom omladine u Pečuh
- 13.30 – Prijam
- 15.30 – Mimohod ulicama grada
- 16.00 – Pokušaj postizanja Guinnessova rekorda (500 ljudi u kolu) na Széchenyijevu trgu
- 16.30 – Kratak nastup pred Katedralom
- 18.30 – Gala program na Ljetnoj pozornici
- 20.00 – Večera
- 21.00 – Plesačnica

18. rujna 2005. (nedjelja):

- 8.00 – Doručak
- 9.00 – Polazak u hrvatsko naselje Udvar (Pécsudvard)
- 10.30 – Sveta misa u Udvaru na hrvatskom jeziku (u narodnoj nošnji)
- 12.00 – Objed
- 14.00 – Kratak mimohod u naselju
- 15.00 – Nastup na otvorenoj pozornici kulturnog doma
- 17.00 – Odlazak

Pokrovitelji i organizatori: Hrvatsko kazalište Pečuh, KUD „Tanac“, Hrvatska manjinska samouprava Pečuh, Hrvatska manjinska samouprava Udvar, Konzulat Republike Hrvatske Pečuh, Hrvatska državna samouprava, Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine, Dom omladine Pečuh, Središte za kulturu grada Pečuha, Fond za nacionalnu kulturu.

HRVATSKA KRONIKA

21. rujna 2005. u 13.00 na I. programu
(Repriza: 22. rujna 2005. u 14.05 na II. programu)
Male minute
Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
CD-ROM hrvatske gramatike
Urednica: Timea Šakan

Špencirfest u Varaždinu

U Varaždinu je 4. rujna završen barokni festival, niz programa kulturnih, turističkih, gastronomskih i drugih sadržaja.

Špenciranje, odnosno šetanje kroz ulice grada nekad je bila povlastica aristokracije, prikazivanje prekrasnih haljina prema najnovijoj modi, susretanje znanaca samo na kratak razgovor, usput razgledavanje svakoga kutka ulice, izražavanje simpatije drugom spolu namigivanjem, nasmješivanjem.

Kroz deset dana u Varaždin su se vratila vremena 17. i 18. stoljeća, jer po gradu su se šetale gospođice i gospođe, te gospoda u odjeći tog razdoblja. Bilo tko je mogao posuditi haljine i špencirati po glavnoj ulici

grada. Središte Varaždina pretvorilo se u kazalište, koncertnu dvoranu, muzej i sajam, i zahvaljujući prekrasnom vremenu, svatko je mogao naći za sebe odgovarajući program, počevši od opere, džeza, do najmodernije glazbe, od folkloru do suvremenoga plesa. Na štandovima su pokazivali svoje radove majstori raznih zanata: zlatari, kovači, urari, fotografi, pekari licitarskih srca, bravari i drugi.

Ulice su bile pune gostiju iz Austrije i Slovenije, ponegdje se čula i mađarska riječ, a iz naših hrvatskih pomorskih naselja Špencirfest posjećuje sve više Hrvata.

Joža Mihović & Beta

Kemljanska Hrvatska manjinska samouprava srdačno Vas poziva na

**Hrvatski dan i svetačnost u spomin gradišćanskoga velikana
Mate Meršića Miloradića,**

17. septembra, subotu.

Program:

U 14 uri – Polaganje vijenca na kemljanskom grobu Mate Meršića Miloradića i blagoslavljanje obnovljenoga grobnoga spomenika

U 14.30 uri – Spominak na 155. obljetnicu rođenja Mate Meršića Miloradića

U 15 uri – Svečana maša na hrvatskom jeziku u mjesnoj crkvi

Kulturni program u kom sudjeluju:

- Dica iz čuvarnice „Sunašća“, školska dica; – Jačkarni zbor *Mali Dunaj*
- Folklorna grupa *Konoplje*; – Kemljanski harmonikaši
- KUD „Bijelo Selo“ iz Austrije

Priredbu potpomažu: Hrvatska državna samouprava, Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Ugarskoj, Skupščina Jursko-mošonsko-šopronske županije, Kemljanska Seoska samouprava